

rum, parvus ætate. Sic Benjamin (Gen. XLIII, 29) a Josepho fratre suo vocatur *parvulus*, cum tamen eo tempore haberet 23 annos completos: siquidem 16 annis Josepho junior erat, et Joseph tunc erat 59 annorum; ut liquet ex dictis Q. II in cap. XXX lib. Genesis.

Videtur autem David eo tempore, quo unctus est in regem, circiter viginti fuisse annorum: nam cum mortuo Saule, habuerit 30 annos, ut patet II Reg. V, 4, et Saul ac Samuel simul populo præfuerint 40 annis, clare sequitur quod natus sit in fine decimi, aut in initio undecimi anni iudicaturæ Samuelis: adeoque (conformiter ad dicta cap. XIII, Q. II) dum Saul incepit regnare, habebat annos 12; et dum hic prima vice reprobatus fuit, David inchoaverat annum decimum quintum. Jam autem tempus, quod a prima reprobatione Saulis, usque ad inunctionem Davidis effluxit, facile complectitur quinque annos; ergo David eo tempore quo unctus est in regem, fuit circiter viginti annorum.

Dices: Cap. seq., §. 53, ait Saul ad David: *Non vales resistere Philistæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es.* Ergo David, jam in regem inunctus, ætate puer erat.

R. Neg. conseq. Quia verba objecta intelligenda sunt comparative, nempe quod videretur puer esse respectu Saulis, aut Goliath, qui proceram admodum erat statura et rei militaris valde peritus. Puer igitur appellatur, non ætate, sed usu et peritia rei militaris; uti videtur sequi ex antithesi immediate adjuncta: *Hic autem vir bellator est ab adolescentia sua*: ubi Saul ætati Davidis opponit peritiam et diuturnum usum rei militaris.

Conformiter ad hæc intelligendus est S. P. Aug. in psal. CXLIII, ubi dicit quod David, cum processurus erat adversus Goliath, arma bellica propter ætatem et parvam staturam corporis portare non valuerit: item serm. 20 de Diversis, ubi ait quod *David esset tenera ætate, vix dum adolescentulus*. Siquidem quod S. doctor locis citatis etiam tantum loquatur comparative, scilicet quod David esset puer respectu Goliath, inspicienti textus istos in oculos occurrit.

§. 15: *Et directus est Spiritus Domini a die illa in David*: utique Spiritus Domini sanctus cum donis suis insiliit in eum, et illum exornavit iis præsertim, quæ futurum regem decebant, eumque tanto fastigio dignum redderent. Hinc contulit ei donum fortitudinis, tum animi, tum corporis; nam deinceps et leonem, et ursum nudis manibus præfocavit, ut docent S. Gregor., Rupertus, et Abulensis. Etiam dono prophetiæ, et canendi psallendique peritia deinceps excelluit. Idem vero Spiritus Domini cum donis suis a Saule recessit, qui nihil ex hoc tempore egregium aut rege dignum fecisse memoratur.

QUÆSTIO III. — QUIS FUERIT SPIRITUS MALUS, QUI DIVEXABAT SAULEM.

Cap. XVI, 14: *Spiritus autem Domini recessit a Saul, et exagitabat eum spiritus nequam, a Domino.*

Hebræi, item Cajetanus, et Genebrardus in Chronico, atque Delrio lib. III de Magia, cap. 4, per hunc spiritum nequam, intelligunt atram bilem, sive humorem malignum melancholicum, qui Sauli tristes creabat imagines, suspiciones, mœrores, anxietates, desperationes, furores, amentias: hæc enim concepit ex eo, quod videret se a Deo rejectum, et a Samuele jam quodammodo regno exutum. Abulensis vero, A Lapide, Tirinus, et nonnulli alii censent, per spiritum malum hic intelligi diabolum, qui non tantum exterius vexavit Saulem, uti vexavit S. Job; sed etiam interius eum possederit, ac diris phantasmatibus, anxietatibus, doloribus affligerit, et per vices exagitaverit. Atque horum sententia videtur plausibilior, ac

Prob. I. Quia spiritus ille vocatur *spiritus nequam*, atqui non atra bilis, sive humor melancholicus: sed solus diabolus, proprie loquendo, est spiritus nequam; ergo, etc.

Prob. II. Quia hæc est communis patrum, doctorumque sententia: ita enim censent S. P. Aug. et D. Gregor. statim citandi; item Eucharius, Hugo cardinalis, Rupertus et Theodoretus q. 58, in lib. I Reg. ita scribens: *Cum divinus recessisset Spiritus, locum sortitus est malignus spiritus; sic cum apostolica gratia Judam reliquisset, in eum ingressus est diabolus.*

Obj. I. Spiritus ille nequam §. 23 vocatur *spiritus Domini*; atqui diabolus non potest dici spiritus Domini; ergo, etc.

R. Disting. min. Non potest dici spiritus Domini, ratione malæ et perversæ voluntatis concedo, ratione naturæ, vel in quantum est minister divinæ justitiæ; nego. min. ac dico eum vocari spiritum Domini, vel propter naturam, quæ a Deo est, vel potius, quia in eo quod Saulem affligebat, erat minister divinæ justitiæ.

Unde S. P. Aug., lib. II ad Simplicianum, q. 4, in præcitata Scripturæ verba ita scribit: *Quod etiam malus appellatus est spiritus Domini, sic intelligitur quomodo dictum est: Domini est terra, tanquam creatura in ejus posita potestate...; sed magis arbitror malignum spiritum, a quo ipse vexabatur Saul, ideo dictum spiritum Domini... quod occulto Domini iudicio Saulem vexabat.* Similiter præfata verba exponit S. Gregor., lib. II Moral., cap. 6, dicens: *Diabolus, licet afflictionem justorum semper appetat, tamen si a Deo potestatem non accipit, ad tentationis articulum non convalescit, unde omnis voluntas ejus injusta. Ex se enim tentare appetit; sed eos, qui tentandi sunt, Deus juste tentari permittit. Ideo idem spiritus et Domini appellatur, et malus; et Domini per licentiam justæ potestatis; et malus per desiderium injustæ potestatis.*

Obj. II. Morbus, quo Saul affligebatur, per musicam Davidis levabatur, ut liquet ex §. 15, ubi dicitur: *Quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saul, et levius habebat.* Recedebat enim ab eo spiritus malus. Atqui per solam musicam nequit fugari diabolus; ergo per spiritum malum hic non intelligitur diabolus.

R. Neg. conseq., ac dico Davidem psallendo fugasse dæmonem Saulis, vi partim naturali, partim supernaturali. Et quidem naturali, quia dæmon exasperabat humores Saulis ad mœrorem, et ad tristitiam incitabat: hos vero affectus temperabat musica, lætitiæ artifex; musica namque pellebat melancholiam, qua dæmon utebatur ad Saulem divexandum: nullus enim humor magis quam hic opportunus est diabolo, ut homines cruciet, tentet, incitetque ad mœrorem, invidiam, iram, desperationem, etc. Itaque hic divertebatur phantasia Saulis a tristium rerum cogitatione ad attendendum lætis musicis sonis, et melancholia abigebatur. Ita Lyranus, Abulensis, et alii multi.

Interim tamen hæc Saulis refocillatio non a sola melodia proficisci potuit, cum spiritus malus dicatur etiam recessisse a Saule, seu fugatus fuisse, utique per Davidem; quod nullis sonis quantumcumque nervose modulatis convenire potest. Potius itaque id adscribendum est sacris psalmodum et hymnorum verbis, quin et piis precibus ac votis, quibus David pro regis incolumitate Deum interpellabat: eodem fere modo, quo nunc Ecclesia per preces et sacra verba, per adjurationes et exorcismos expellit dæmones ex energumenis.

Igitur potior vis hujus citharæ erat supernaturalis, quatenus David citharæ pulsu mentem suam excitabat, ut ferventius oraret Deum pro Saule: unde Deus ob Davidis ferventes preces et merita dæmonem a Saule abigebat: Davidem namque citharizando, *hymnos seu psalmos recitasse*, tradit Josephus lib., VI Antiq. cap., 9.

CAPUT XVII.

Israelitis a Goliath gigante ad singulare certamen provocatis, David sola funda armatus eum prosternit, eique gladio proprio caput amputat: hinc fugiunt, cæduntur, et castris exiuntur Philistæi.

QUÆSTIO UNICA. — DE MONOMACHIA INTER DAVIDEM ET GOLIATH.

Sanctus P. Aug. serm., 20 de Diversis, agens de monomachia Goliæ et David, ita scribit: *Goliath iste... ingens statura corporis, armis instructus, viribus etiam exercitatus, elatus jaclantia, qui superbe provocaret ad monomachiam adversarium populum, hoc est, ut unus inde electus ab ipsis, procederet adversus eum, ut duobus pugnantibus examen totius belli in medio versaretur; pacto et placito addito, ut si quis duorum illorum vicisset, universæ parti, unde steterat, tribueretur victoria.* Pactum interim istud, seu conditionem, quam §. 9 Goliath proposuerat, non legimus a partibus hinc inde fuisse utrimque admissam, inquit Estius: *quavis enim David a Saule missus sit ad singulare certamen (quod regi licuit in bello justè, maxime cum David ultro se offerret), factum id tamen est sine pacto; neque debuit Saul, qui de eventu certus non erat, totum Dei populum exponere periculo servitutis Philistinorum.* Ita Estius.

Sed hæc ratio non videtur solida: enimvero, ut

dicit Aug. loco citato: *Intellexit (Saul) cum videret audentem puerum (sive adolescentem Davidem) aliquid divinitatis in eo esse; nec illam teneram ætatem sine divino instinctu talia posse præsumere.* Siquidem, ut præmiserat S. doctor, nuntiata erat regi, *non audacia pueri, sed fiducia pietatis.* Hinc nec rex abnuvit, nec suos periculo exposuit; nec exposuisset, etiamsi conditionem oblatam acceptasset.

Rectius proinde ex eo eruitur, quod utrimque conditio servitutis non fuerit admissa; quia Philistæi per Israelitas tanquam ex pacto conventi non fuerunt, postquam cecidit Goliath; sed tantum dicit Scriptura, quod, ubi viderant fortissimum suorum cecidisse, in fugam se præcipitarent, cum satis perspicerent, divina virtute illum ab adolescente superatum, eamque sibi imminetent metuere.

Postquam autem David ad Saulem adductus fuisset, et coram eo fortitudinis suæ specimina dedisset, referendo quomodo ursum et leonem suffocasset; videns Saul, tantos Davidis animos non posse esse nisi a Deo, illum pariter a Deo, ad hoc duellum incitari arbitratus,

§. 58: *Induit Saul David vestimentis suis.* Hinc existimat A Lapidem, Davidem proceram fuisse statura; alioquin enim proceri Saulis vestes, et arma illi aptari nequissent. Fecit autem hoc Saul, inquit, ut Davidem honoraret, et animaret ad duellum.

Similiter ratiocinatur Tirinus (dicens: Saul induit Davidem suis, quibus ipsemet uti consueverat, vestibus et armis: atqui Saul procerus erat corpore, altior universo populo ab humero et sursum, ut dicitur supra cap. IX, 2; ergo et Davidem matura quoque ætate, et corpore procerum tum fuisse, fateamur, necesse est, cui tam proceri hominis vestes aptarentur. Ita Tirinus.

2. Id ipsum inde conatur probare idem auctor, quod neque David cum illa exeret, negaret quadrare suo corpori; sed solum diceret se non assuevisse ejusmodi armis, neque incedere posse gravatum tanto pondere, et quasi ferreis quibusdam vinculis constrictum.

3. Idem asserit colligi ex eo, quod gladio Goliath, utique valde longo et gravi, David expedite uteretur.

4. Quod neque inconcinne, aut indecore eodem gladio cingeretur, infra cap. XXI, 9.

Denique pro hac opinione citat S. Chrysostomus, hom. de David et Goliath; item Dionysium Carthus. Attamen S. Chrysost. in ista homilia non docet opinionem Tirini; imo ne vel verbum habet, quod eam solummodo insinuet: et hom. I de Saule et Davide satis videtur insinuare, Davidem non fuisse staturæ adeo eminentis. Item nec Dionys. Carthus. istam opinionem docet, sed ex mente aliorum tantummodo eam refert. Unde ulterius

Dici potest quod rationes adductæ non concludant. Enimvero ad primam responderi potest cum Lyrano, quod arma quibus David fuit indutus, dicantur arma Saulis, quia erant de armamentario ejus. Similiter ait Serarius vestes has dici Saulis,

quod essent ex vestiario ejus depromptæ. Estius pariter dicit: Per vestimenta Saülis arma intelliguntur: neque est verisimile, quod David indutus sit armis, corpori Saülis aptatis: nam Saül, qui eminebat supra omnem populum, multo magis supra Davidem adolescentem eminuisse censendus est.

Non tamen satis efficax videtur ratio, quam Estius addit; scilicet id confirmari ex eo, quod David Saülis armis indutus, non attulerit pro ratione, quod suo corpori non congruerent, tanquam nimis magna, sed tantum quod consuetudinem armorum non haberet: siquidem, ut ex dictis patet, pars adversa illam rationem, tanquam sibi faventem, pro se adducit; quamvis interim neutri parti absolute faveat. Unde

Ad 2 dici potest quod non sit conquestus de magnitudine vestium: quia hæ non erant illæ quibus utebatur Saül, sed aliæ ipsi proportionatæ.

Ad 3 responderi potest quod ad hoc, ut gladio Goliath expedite David uteretur, sufficeret eum esse bellicosum et fortissimum robore, qualis describitur cap. XVI, 18.

Ad 4. Non ingebatur inconcinne tali gladio, quia erat monumentum illustris victoriae, quam reportarat. Adde quod etiamsi gratis daretur quod David adæquaverit staturam Saülis, equidem adhuc longe distaret a forma gigantea Golie; unde nequidem in opinione Tirini gladius gigantis fuisset proportionatus Davidi.

ÿ. 48: *Cum ergo surrexisset Philistæus, et veniret, et appropinquaret contra David, festinavit David, scilicet projicere lapidem, antequam Philistæus esset sibi propinquus; quia talis ictus fortior est aliquantum a longe, inquit Lyranus. Et cucurrit ad pugnam ex adverso Philistæi. ÿ. 49: Tulitque unum lapidem et funda jecit, et circumducens percussit Philistæum in fronte. ÿ. 51: Præcuditque caput ejus: et eo quidem gloriosius, quod ipsius prostrati gladio illum, qui ictus lapide jam in terram corruerat, interfecerit.*

P. quomodo post victoriam Saül quasi de ignoto, interrogaverit ÿ. 55: *De qua stirpe descendit hic adolescens?*

R. Quia cum aliquandiu abfuisset David ab aula Saülis, et statura corporis esset facta procerior, et vultus magis virilis, et indutus esset habitu pastorio, quem non gestaverat in aula, fieri potuit ut eum Saül non agnosceret. Vel potius dici potest, quod cum pollicitus esset Saül, se filiam suam daturum ei, qui Philistæum superasset, nunc distinctius futuri generi genus et progeniem voluerit investigare, quam cum in aulam esset admissus, velut citharædus: unde ÿ. 58: *Ait ad eum Saül: De qua progenie es tu o adolescens?*

Cap. XVIII. Amore agglutinatur anima Jonathæ animæ Davidis; sed Saül auditis faustis acclamationibus victorioso Davidi factis, pessime illum odit; filiamque suam Merob, Davidi promissam, dat alteri viro, et loco illius tradit ei Michol juniorem.

Cap. XIX. Jubet Saül occidi Davidem, mittitque

apparitores, qui eum capiant; quos Michol, supposita loco illius statua, fraudulenter eludit.

Cap. XX. Jonathas post repetitum cum Davide foedus, ipsum cum patre reconciliare frustra conatur; illum tamen e manibus ejus trium sagittarum signo liberat. Quia autem hæc omnia particularem non continent difficultatem, ideo de his in particulari non tractamus.

CAPUT XXI.

David fugit ad Achimelech pontificem, a quo panes sanctificatos obtinet; deinde apud regem Achis de mentiam simulat, ne vitam perdat.

QUESTIO PRIMA. — DE FUGA DAVIDIS IN NOBE, ET ADVENTU EJUS AD ACHIMELECH.

Cum ergo Saül persequeretur virum sanctum David [inquit S. P. Aug. in psal. LI], confugit David ubi tutum putavit: transiens per sacerdotem quemdam Achimelech, accepit ab eo panes. Ubi figuravit etiam personam, non tantum regis, sed et sacerdotis; quia manducavit panes propositionis, quos, sicut dixit Dominus in Evangelio [Matth. XII] non licebat manducare, nisi solis sacerdotibus.

Initio persecutionis Saülis, iterum iterumque ad eum reversus fuerat David, sperans eum sibi reconciliare; sed ubi ex Jonathæ cognovit implacabile illius adversum se odium, non amplius ad eum rediturus fugit.

ÿ. 1: *Venit autem David in Nobæ, urbem sacerdotalem, in quam de Silo translatum erat tabernaculum, non diu postquam a Philistæis capta fuerat arca foederis: ad Achimelech sacerdotem, summum, sive pontificem; erat namque Achimelech filius Achis, filii Achitop, filii Phinees, filii Heli pontificis.*

P. quomodo id, quod hic dicitur de Achimelecho, Christus Dominus (Marci II) dicat factum ab Abiathar: habetur enim ibidem ÿ. 26: *Nunquam legis quid fecerit David, quando necessitatem habuit, et esuriit ipse, et qui cum eo erant; quomodo intravit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum, et panes propositionis manducavit.*

R. optimum hujus nodi solvendi modum videri, si dicamus, patrem et filium, Achimelech scilicet et Abiathar, fuisse binomios, atque ideo modo vocari Abiathar, ut Marci II, modo Achimelech, ut hoc loco. Ita tenent Jansenius in Concordia evangelica, cap. 37, Toletus in cap. VI Lucæ, Salmeron tom. VIII, tract. 14, et alii.

Quod tam pater, quam filius utrumque nomen (uti et nunc sæpissime fieri videmus) usurpare consueverit, confirmatur ex lib. I Paralip., cap. XV, 11, ubi Davide regnante, Sadoc et Abiathar dicuntur sacerdotes, et cap. XVIII, 16, hoc idem dicitur de Sadoc et Achimelech. Item II Reg. cap. VIII, 17, ubi Achimelech dicitur esse filius Abiathar; sicut etiam hoc libro cap. XXIII, 6, Abiathar dicitur esse filius Achimelech.

Et obstupuit Achimelech, eo quod venisset David

miratus est sacerdos, quod eo vir tantus appulisset; et quidem sine comitatu, qualis chiliarchum, aut regis generum decebat.

Et dixit ei: Quare tu solus, et nullus est tecum? Contendit Lyranus hoc non ita intelligendum esse, quod nullus esset cum eo, quia ÿ. 4 quæsit Achimelech: Si mundi sunt pueri, id est famuli, etc. Et Matth. XII dicit Salvator: Quid fecerit David, quando esuriit, et qui cum eo erant. Ex quibus putat Lyranus manifestum esse, quod aliqui essent in comitatu Davidis, sed pauci respective et in comparatione ad illos, qui soliti erant Davidem comitari, quasi nulli videbantur. Attamen

R. et dico: Probabilius apparet, Davidem sine ullo plane comite venisse ad Achimelech, socios vero habuisse in alio loco, quibus mox panes communicavit. Ita Sallianus apud Menochium.

Prob. ex allatis verbis Achimelech: *Quare tu solus, et nullus est tecum?* Item ex ÿ. 2, ubi dicit David...: *Pueri conditi in illum et illum locum: cujus sensus esse videtur, quod jussu illius fuerint moniti (fortassis per Jonatham) tres quatuorve domestici, præ cæteris fideles, ut illico Davidem in urbem Nobæ sequerentur, reperturi ipsum tali tempore, tali loco: solus enim David fuerat cum Jonathæ, ut liquet ex fine cap. præcedentis.*

Atque ita conciliari potest hic locus cum Matth. XII, Marci II, et Lucæ VI, ubi narratur David etiam sociis suis de sacris propositionis panibus dedisse; licet enim solus David pontificem accesserit, ut melius res lateret; non solus tamen comedit panes, sed divisit sociis. Ita S. Thom. in Matth. alique citati apud Tirinum. Et revera, ut observat Sanctius, ex Jonathæ consilio solus latuit, et magno artificio sibi David providit et cavit, ne nullus illius fugam intelligeret: itaque videtur solus venisse ad Achimelech.

Imo quod David solus ingressus sit ad pontificem, et deinde egressus e tabernaculo, suos reperiens fame laborantes, qui studio assequendi et comitandi dominum suum, nihil sibi alimenti paraverant, cibo refecerit; videtur interpreti citato Christus ipse insinuare, dum ait de Davide Lucæ VII: *Panes propositionis sumpsit, et manducavit, et dedit eis qui cum ipso erant.*

Porro ex verbis ÿ. 4: *Si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus, non sequitur quod David et pueri ejus, supposita munditia, licite possent vesci pane sanctificato, etiam extra casum necessitatis. Nam secundum legem Levit. XXIV, et Numer. XXVII, solis sacerdotibus licitum erat vesci illis panibus propositionis; quod et Christus ipse testatur in Evangelio Matth. XII; sed de munditia sollicitus fuit Achimelech, ut significaret quod lex, quæ in necessitate plene observari nequit, etiam penitus negligi non debeat.*

ÿ. 6: *Dedit ei ergo sacerdos sanctificatum panem. S. P. Aug., lib. XII contra Faustum, cap. 35 observat, quod David, cum panes propositionis manducavit, quos non licebat (utique extra necessitatem)*

manducare nisi solis sacerdotibus, in una persona utrumque futurum, id est in uno Domino Jesu Christo, regnum et sacerdotium figuravit.

Ex eo autem quod hic dicatur in textu: *Neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis*, videtur recte deduci quod David hic rem suam egerit, non in opulenta pontificis domo, sed in tabernaculo: alioquin non defuissent panes communes; quia femine et filie sacerdotum panibus sanctificatis vesci non poterant.

Rem Davidis in tabernaculo fuisse tractatam, amplius patet ex ÿ. 7: quia Doeg Idumæus, Saülis adiectus, qui eo die erat in tabernaculo, factum postea prodidit. Et Marci II dicitur David intrasse in domum Domini.

QUESTIO II. — QUID CENSENDUM DE EIS, QUÆ FECIT DAVID CORAM REGE ACHIS.

Vers. 10: *Surrexit itaque David (metu imminentis periculi) et fugit in die illa a facie Saül et venit ad Achis regem Geth: quia ditio ejus erat extra regnum Saülis.*

Arbitratur Sallianus, quod divino instinctu, aut edito per sacerdotem oraculo, venerit ad regem Geth; alioquin res erat periculis plena; quia Philistæi erant Davidi inimici, et potissimum Gethæi: quia Goliath occisus a Davide, erat de Geth, cujus rex erat Achis. Porro Achis ille in titulo psal. XXXIII vocatur *Abimelech*, aut potius *Achimelech*, quod idem est ac *Achis rex*, quemadmodum vertunt Theodotus et Symmachus, atque ita, ut ibidem exponit S. P. Aug. idem intelligitur. Vide S. doctorem in psal. LI.

Postquam autem David audivisset quod servi Achis eum cognoscerent, *extimuit valde a facie Achis regis Geth*, ut dicitur ÿ. 12. Unde ut periculo vitæ, in quo erat, se eximeret,

ÿ. 13: *Immutavit os suum coram eis, et collabebatur inter manus eorum, et impingebat in ostia portæ, defluentque salivæ ejus in barbam. Recte S. Thom. 2a 2æ, q. 111, a. 1, ad 2, dicit: Commutatio faciei David fuit fictio figurata. Itaque sensu allegorico David hic præfiguravit Christum, qui a Judæis habitus est ut delirus et dæmoniacus, et ab Herode veste alba quasi stultus indutus est. Collapsus est in manus Judæorum, quando ab eis crucifixus fuit, ut exponit Angelomus.*

MUTAVIT VULTUM SUUM in sacerdotio, inquit S. P. Aug., conc. 2 in psal. XXXIII, *et dimisit gentem Judæorum... quia erat ibi sacrificium secundum ordinem Aaron, in victimis pecorum, et postea ipse de corpore et sanguine suo instituit sacrificium secundum ordinem Melchisedech.*

Impingebat in ostia portæ, vel, ut ex LXX conc. citata legit Aug., *TYMPANIZABAT AD OSTIA CIVITATIS. Quæ sunt ostia civitatis*, ait S. doctor, nisi corda nostra, quæ clausuramus contra Christum, qui de tympano crucis aperuit corda mortalium?

Denique et conc. 1 de titulo psal. XXXIII dicit Aug.: *Decurrebant super barbam David salivæ. Quid sunt salivæ? Quasi verba infantilia: salivæ enim currunt infantibus. Nonne erant tanquam infantilia verba, mandu-*

cate carnem meam, et bibite sanguinem meum? Sed ista infantilia verba tegebant virtutem ipsius: virtus enim in barba intelligitur.

Cæterum, quod David non peccaverit, dum se insanum simulavit, inter alios sustinet Abulensis, q. 26: quia ad hoc faciendum videtur David motus fuisse a Deo qui dedit ei immobilitatem seu constantiam, ut in eo non appareret aliquod signum timentis, sed insanientis; unde ubi mox recessit ab Achis, venit super eum Spiritus propheticus, et composuit psalmum XXXIII *Benedicam Dominum in omni tempore, etc.*, ac proinde videtur Deus factum illius approbasse; quod consequenter malum esse non poterat.

Præterea David impingens in ostia, aliasque actiones deliras faciens, proprie non fingeat se esse stultum; sed solum non ostendebat se talem esse, qualis erat, et hoc ad salvandam vitam, idque sine præjudicio aliorum.

Itaque quod aliquis in verbis mentiatur, non licet homini pro conservanda vita, sive juste sive injuste eam amittere deberet: quod tamen gestu vel habitu quispiam per aliquam exteriorem effigiem, sine verbis, aliam quasi personam induat, non videtur illicitum, si id fiat ex causa urgenti et rationabili.

Ratio hujus est, quod mendacium non tam facile committatur factis quam verbis: verba enim sunt proprie instituta ad significandos mentis conceptus, et determinatam significationem habent; factis autem lata et indeterminata magis inest significatio.

Sic, v. g., mentiretur Belga, qui ad evadendam mortem, diceret se esse natum in Polonia; non item si ex simili causa vestem polonicam assumeret: aliquid mendacii arguendi essent viri ecclesiastici et religiosi, qui in partibus hæreticorum seculari veste utuntur, ut securius lateant.

Sic non est mentitus Josue, dum finxit se pavidum fugere cives Hai, ut eos ex urbe eliceret et mactaret: mentitus tamen fuisset, si verbis dixisset eis: Nos metu vestri fugimus. Et Gedeon, dum cum 300 sociis, eomplosione lagenarum et effulguratione lampadum finxit se copiosum habere exercitum, ut innumera quodammodo Madianitarum agmina terrore percelleret, mentitus non fuit; fuisset tamen, si verbis dixisset, non parvam sibi esse militum copiam.

Dices: Juxta D. Thom. 2a, 2æ, q. 111, a. 1, 0: *Ad virtutem veritatis pertinet, ut quis talem se exhibeat exterius per signa exteriora, qualis est; signa autem exteriora non solum sunt verba, sed etiam facta. Sicut ergo veritati opponitur, quod aliquis per verba exteriora aliud significet, quam habet apud se, quod ad mendacium pertinet: ita etiam opponitur veritati, quod per aliqua signa factorum vel rerum aliquid significet contrarium ejus, quod in eo est; quod proprie simulatio dicitur. Unde simulatio proprie est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem utrum aliquis mentiatur verbo, vel quocumque facto. Atqui David per signa exteriora alium se simulavit, quam a parte rei erat; ergo mentitus fuit.*

R. Neg. min. Nam, ut ex dictis patet, David non

significavit falsum, sed tantum occultavit verum: siquidem quod salivam indecore sineret diffuere, in ostia impingeret, etc., totum fecit volens occultare quis esset. Unde etiam ipse D. Thom. ibidem in resp. ad 2 satis declarat, se non comprehendere factum Davidis: et in resp. ad 1 diserte admittit, quod non omne quod fingitur, aut simulatur (utique in factis) mendacium sit. Itaque juxta D. Thom. illa sola simulatio est mendacium, qua quispiam per aliqua signa factorum vel rerum significat contrarium ejus, quod in eo est; ut dum qui iratus est, rebus aut factis exterioribus significat se placatum; qui inimicus, amicum, etc.

Cap. XXII et XXIII rursus narrantur variæ Davidis fugæ, circa quas cum nihil notabile occurrat, de eisdem hic non tractamus.

CAP. XXIV, XXV, XXVI, XXVII.

David latens in spelunca Engaddi, oram chlamidis Saulis abscindit, sed illæsum abire permittit: deinde cibarum petens a Nabal, contumeliose ab illo repulsus, jurat se eum cum suis occisurum: Sauli dormienti hastam et scyphum tollit: tandemque inconstantiæ ejus fidere non ausus, ad Achis regem Geth revertitur, et continuo prædatum excurret in hostes Israelis.

QUÆSTIO PRIMA. — AN DAVID LICITE POTUERIT OCCIDERE SAULEM.

Cap. XXIV, 4: *Porro David et viri ejus (qui jam ad sexcentos accreverant) in interiori parte speluncæ latebant: Davidem a Saule visum non esse, mirum non est: erat enim, ut Aug. lib. XVII de Civ. Dei, cap. 6, loquitur: Tenebroso occultatus antro, quo etiam Saul intraverat. Dixerunt autem commilitones Davidis ad eum, ̄. 5: Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Dicunt doctores communiter, inquit Lyranus, quod hoc fuerit Davidi dictum, quando fugiens venit ad Samuelem, cap. XIX. Forsan etiam ipsimet Davidi, utpote prophetae, id Deus revelaverat immediate; quasi diceret: Non est, cur desperes te posse evadere manus Saulis; ego potius illum tradam in manus tuas, ut in eum quidquid libuerit, facere possis: quæ verba videtur David quibusdam commilitonibus suis declarasse, ut illos confirmaret et animaret.*

Sed hinc suboritur ratio dubitandi, an ergo licuerit Davidi Saulem interficere, sive an verbis illis data fuerit ei potestas a Deo, Saulem sine peccato occidendi.

Opinionem affirmativam tenet Cajetanus, et vult Davidem hoc maxime casu, quo illum ad necem hostiliter querebat Saul, antevertere potuisse facinus, et violentum injustumque invasorem de medio tollere. Similiter alii censent, licuisse Davidi Saulem occidere, inquit A Lapide, ex eo quod S. Thom. ac alii doceant, invasum posse prævenire invadentem, etiamsi is nondum accedat, sed instructus sit ad inva-

dendum, si aliter non possit mortem evadere, nisi præveniendo: talis autem erat hæc invasio, quam assidue David sustinebat a Saule, ut naturaliter non posset mortem effugere, nisi eum præveniret. Ita A Lapide.

Attamen cum, ubi S. Thom. similia doceat, non assignet: non est verisimile, ejusmodi dogma ab illo tradi; præsertim cum ex iis, quæ habet doctor Angelicus 2a 2æ, q. 64, a. 7, tantum probabiliter concludi possit, licitum esse occidere eum qui actu vitam inique invadit. Porro ad quæstionem propositam

R. et dico cum Abulensi, Saliano, Estio, aliisque, quod non licuerit Davidi Saulem interficere.

Prob. I. Quia nemo melius intellexit illa verba Domini ad Davidem, quam David ipse, cui dicta sunt; atqui tamen ille non sic intellexit ea, quasi sibi liceret Saulem, oblata occasione, interficere: nam ab hac occasione, quasi a re turpi, abhorruit dixitque ̄. 7: *Propitius sit mihi Dominus, ne faciam rem hanc; id est, Deus tollat a me potestatem et voluntatem hoc faciendi.*

Prob. II. Quia neque regia auctoritate, nisi post Saulis mortem, neque alia in Saulem jurisdictione fungi poterat David. Sed neque debebat latens in spelunca, ibique quietus remanens, censeri actu invadi a Saule; nam tutus jam erat ab illius manibus. Unde prævenire invadentem tum temporis, non fuisset inculpata sui tutela seu defensio, sed hostilis et non necessaria domini sui invasio.

Addi posset, quod nec oram quidem chlamidis regie præciderit David, nisi conscientia postea remordente, ut patet ex ̄. 6: quanto minus igitur existimasset sibi licere Saulem interficere?

Sensus itaque Scripturæ supra adductæ est: *Tradam tibi Saulem, hostem tuum, in manus tuas, tu considera, an placeat illum interficere: neque enim propterea licebat Pilato Christum interficere, quod illi potestas data esset desuper, ut habetur Joan. XIX: nam verba hujusmodi solam potestatem physicam significant, qualem habet vigilans in dormientem, vel armatus et liber adversus illum qui inermis est et vinculis constrictus.*

Dices: S. P. Aug., lib. cont. Adim., cap. 17, ita scribit: *Certe inimicum et persecutorem suum, nimis ingratum et nimis infestum, Saulem regem accepit David in potestatem, ut ei faceret quod vellet, et elegit parcere potius quam occidere. Non enim erat jussus occidere, sed neque prohibitus: imo etiam divinitus audiebat, se impune facere quidquid vellet inimico: et tamen tantam potestatem ad mansuetudinem contulit.*

R. Quod S. Doctor dicat: *impune*, et non, *juste*, imo addit: *Ecce ille bellator implevit præceptum Christi, quod accepimus, ut diligamus inimicos.* Per quod significare videtur, Davidem alioquin transgressurum fuisse præceptum de diligendis inimicis. Quod autem dicat: *Neque occidere fuit prohibitus*, intellige de prohibitione speciali et expressa, quamvis generali lege hoc esset ei vitium.

Nec obstat, quod subjungat Aug.: *Dicatur mihi, S. S. XXVI*

quem timuit, cum interficere noluit? Nec hominem possumus dicere timuisse, quem acceperat in potestatem; nec Deum qui dederat, cum tamen revera Deum timere debuisset, si hæc occisio ejus præcepto fuisset adversa. Enimvero paulo infra dicit: *Dedit (Deus) in potestatem inimicum, quem nondum volebat occidi.* Adeoque de potestate impune occidendi intelligi debet, sic ut per ejusmodi occisionem Davidi poena timenda non esset. Hinc S. Doctor, lib. de Spiritu et Lit., agens de eadem potestate, comparat potestatem quam acceperat David occidendi Saulem, potestati quam habebat Pilatus interficiendi Christum.

QUÆSTIO II. — QUEDAM ALIA RESOLVUNTUR.

Petes 1. quæ fuerit causa, cur indoluerit David, postquam absciderat extremitatem chlamidis Saulis.

R. Putat Abulensis Davidem ideo indoluisse, quod surrexisset et ivisset ad Saulem, eo animo ut illum occideret, non autem ut extremitatem pallii ejus regalis tantum abscinderet; sed Deum in hoc facto ei cor immutasse, ut de voluntate hac, quamvis non plene deliberata, doleret et poeniteret David, et hoc significari illis verbis, cap. XXIV, 6: *Percussit cor suum David.*

Verumtamen huic opinioni videtur adversari, quod textus sacer post illa verba: *Percussit David cor suum* (id est, remordit eum conscientia), statim subjungat: *Eo quod abscidisset oram chlamidis Saul.* Hujus ergo abscissionis poenituit Davidem, non de voluntate occidendi, quam absolute nunquam habuit.

Hinc pariter habent LXX: *Percussit David cor suum, quoniam abstulit alam diploidis ejus.* Et Paraphrasis chaldaica: *Doluit David in corde suo, eo quod abscidit alam, quæ Saulis.*

Nec aliam poenitudinis causam assignat S. P. Aug., lib. XVII de Civ. Dei, cap. 6, et lib. II cont. lit. Petilianus, cap. 48, dicens de Davide: *Eum (scilicet Saulem) propter sacrosanctam unctionem, et honoravit vivum, et vindicavit occisum, et quia vel panniculum ex ejus veste præcidit, percusso corde trepidavit.*

Conscientia ergo Davidem remordit, quod ausus fuisset regis et domini sui Saulis vestem conscindere, atque ita majestatem regiam temerare: quia in hoc, inquit Lyranus, fecerat irreverentiam Sauli, qui honorandus erat, quamdiu in regno tolerabatur a Deo.

P. 2. an peccaverit David, dum cap. XXV, 22, juravit se Nabal eum omnibus suis occisurum, eo quod nimirum hic ipsi negasset cibaria, et convitia ac maledicta contra eum retulisset.

R. affirmative; et magis peccasset, si juramentum re ipsa implevisset: nam in domo Nabal erant multi, uno ipso excepto, reliqui innocentes: nam responsum ejus insulsum et indiscretum servis ejus displicuerat; unde illud ad uxorem ejus Abigail retulerunt, ut ipsa illud corrigeret; ut patet ex ̄. 14 et 15. Juravit ergo David et ex impetu juvenili, et fervore militari; sed ad se rediens, manum a cæde cohibuit.

Hinc monet S. P. Aug., lib. cont. Mendac., cap. 9, quod non singula virorum, qui in Scripturis laudantur, facta nobis imitationi sint proposita: *Ne violemus præ-*

(Vingt-sept.)